

Setmana Santa: ens va estimar fins al final

La Setmana Santa és el centre de l'any litúrgic: en aquests dies revivim els moments decisius de la nostra redempció.

L'Església ens guia, amb la seva saviesa i la seva creativitat, del Diumenge de Rams a la Creu i a la Resurrecció.

17/04/2019

- Diumenge de Rams
- Dijous Sant

- Divendres Sant
 - Dissabte Sant i la Vigília Pasqual
-

Al cor de l'any litúrgic batega el Misteri pasqual, el tridu del Senyor crucificat, mort i ressuscitat. Tota la història de la salvació gira entorn d'aquests dies sants, que van passar desapercebuts per a la majoria dels homes i que ara l'Església celebra «des de llevant fins a ponent».[1] Tot l'any litúrgic, compendi de la història de Déu amb els homes, sorgeix de la *memòria* que l'Església conserva de *l'hora* de Jesús: quan, «Ell, que havia estimat els seus que eren al món, els estimà fins a l'extrem».[2]

L'Església desplega en aquests dies la seva saviesa maternal per posar-nos en els moments decisius de la nostra redempció: per poc que no hi oferim resistència, ens veiem arrossegats pel

recolliment amb què la litúrgia de la Setmana Santa ens introdueix en la Passió; la unció amb què ens mou a vetllar juntament amb el Senyor; l'esclat de goig que brolla de la vigília de la Resurrecció. Molts dels ritus que vivim aquests dies tenen les arrels en unes tradicions molt antigues; la seva força està provada per la pietat dels cristians i per la fe dels sants de dos mil·lennis.

El Diumenge de Rams

El Diumenge de Rams és com el pòrtic que precedeix i disposa el Tridu Pasqual: «Aquest llindar de la Setmana Santa, tan pròxim ja al moment en què es va consumir sobre el Calvari la Redempció de tota la humanitat, em sembla un temps particularment apropiat perquè tant tu com jo considerem per quins camins ens ha salvat Jesús Nostre Senyor; perquè contemplem aquest amor seu —veritablement inefable—

envers unes pobres criatures,
formades amb fang de la terra».[3]

Quan els primers fidels escoltaven la proclamació litúrgica dels relats evangèlics de la Passió i l'homilia que pronunciava el bisbe, sabien que estaven en una situació ben diferent de la de qui assisteix a una mera representació: «per als seus cors pietosos, no hi havia diferència entre escoltar el que s'havia proclamat i veure el que havia passat».[4] En els relats de la Passió, l'entrada de Jesús a Jerusalem és com la presentació oficial que el Senyor fa de si mateix, com el Messies desitjat i esperat, fora del qual no hi ha salvació. El seu gest és el del Rei salvador que ve a casa seva. D'entre els seus, uns no el van rebre, però d'altres sí, aclamant-lo com el *Beneït* que ve en nom del Senyor.[5]

El Senyor, sempre present i operant a l'Església, actualitza en la litúrgia,

any rere any, aquesta solemne entrada al «Diumenge de Rams en la Passió del Senyor», com l'anomena el Missal. El seu nom insinua una duplicitat d'elements: uns triomfals, d'altres dolorosos. «Aquest dia —es llegeix en la rúbrica— l'Església recorda l'entrada de Crist, el Senyor, a Jerusalem per consumir el seu misteri pasqual».[6] La seva arribada està envoltada d'aclamacions i crits d'alegria, tot i que les multituds no saben llavors cap a on es dirigeix realment Jesús, i toparan amb l'escàndol de la Creu. Nosaltres, tanmateix, en el temps de l'Església, sí que sabem quina és la direcció dels passos del Senyor: Ell entra a Jerusalem «per consumir el seu misteri pasqual». Per això, per al cristià que aclama Jesús com a Messies en la processó de Diumenge de Rams, no és una sorpresa trobar-se, sense solució de continuïtat, amb el vessant dolorós dels patiments del Senyor.

És il·lustrativa la manera en què la litúrgia ens tradueix aquest joc de tenebres i de llum en el disseny diví: el Diumenge de Rams no reuneix dues celebracions tancades, juxtaposades. El ritu d'entrada de la Missa no és cap altre que la processó mateixa, i aquesta desemboca directament en la col·lecta de la Missa. «Déu totpoderós i etern, tu has volgut —ens dirigim al Pare— que el nostre Salvador es fes home i morís a la creu»: [7] aquí tot parla ja del que passarà els dies següents.

El Dijous Sant

El Tridu Pasqual comença amb la Missa vespertina de la Cena del Senyor. El Dijous Sant es troba entre la Quaresma que acaba i el Tridu que comença. El fil conductor de tota la celebració d'aquest dia, la llum que ho embolcalla tot, és el Misteri Pasqual de Crist, el cor mateix de

l'esdeveniment que s'actualitza en els signes sacramentals.

L'acció sagrada se centra en aquell Sopar en què Jesús, abans d'entregar-se a la mort, va confiar a l'Església el testament del seu amor, el Sacrifici de l'Aliança eterna.[8]

«Mentre instituïa l'Eucaristia, com a memorial perenne d'Ell i de la seva Pasqua, va posar simbòlicament aquest acte suprem de la Revelació a la llum de la misericòrdia. En aquest mateix horitzó de la misericòrdia, Jesús va viure la seva passió i mort, conscient del gran misteri de l'amor de Déu que s'hauria d'acomplir en la creu».[9] La litúrgia ens introdueix d'una manera viva i actual en aquest misteri del lliurament de Jesús per la nostra salvació. «El Pare m'estima, perquè dono la vida i després la recobro. Ningú no me la pren, soc jo qui la dono lliurement».[10] El *fiat* del Senyor que dona origen a la

nostra salvació es fa present en la celebració de l'Església; per això la Col·lecta no vacil·la a incloure'ns, en present, en l'Últim Sopar:

«*Sacratissimam, Deus, frequentantibus Cenam...*», diu el llatí, amb la seva habitual capacitat de síntesi; «ens has convocat avui per celebrar aquell Sopar sacratíssim».

[11]

Aquest és «el dia sant en què nostre Senyor Jesucrist va ser lliurat per nosaltres».[12] Les paraules de Jesús, «me'n vaig, però tornaré a vosaltres i us convé que me'n vagi, perquè, si no me'n vaig, el Defensor no vindrà a vosaltres»[13] ens introdueixen en el misteriós vaivé entre l'absència i la presència del Senyor que presideix tot el Tridu Pasqual i, des d'ell, tota la vida de l'Església. Per això, ni el Dijous Sant, ni els dies que el segueixen, no són només jornades de tristesa o de dol: veure així el Tridu sacre equivaldria a retrocedir a la

situació dels deixebles, anterior a la Resurrecció. «L'alegria del Dijous Sant arrenca d'aquí: de comprendre que el Creador s'ha desbordat en afecte envers les seves criatures».[14] Per perpetuar al món aquest afecte infinit que es concentra en la seva Pasqua, en el seu trànsit d'aquest món al Pare, Jesús se'ns lliura del tot, amb el seu Cos i la seva Sang, en un nou memorial: el pa i el vi, que es converteixen en «pa de vida» i «beguda de salvació».[15] El Senyor ordena que, d'ara endavant, es faci el mateix que acaba de fer, en commemoració seva,[16] i neix així la Pasqua de l'Església, l'Eucaristia.

Hi ha dos moments de la celebració que són molt eloqüents, si els veiem en relació mútua: el lavatori dels peus i la reserva del Santíssim Sacrament. El lavatori dels peus als Dotze anuncia, poques hores abans de la crucifixió, l'amor més gran: «el de donar la vida pels seus amics».

[17] La litúrgia reviu aquest gest, que va desarmar els apòstols, en la proclamació de l'Evangelí i en la possibilitat de realitzar l'ablució dels peus d'alguns fidels. En concloure la Missa, la processó per a la reserva del Santíssim Sacrament i l'adoració dels fidels revela la resposta amorosa de l'Església a aquell inclinar-se humil del Senyor sobre els peus dels Apòstols. Aquell temps d'oració silenciosa, que s'endinsa en la nit, convida a rememorar l'oració sacerdotal de Jesús en el Cenacle.[18]

El Divendres Sant

La litúrgia del Divendres Sant comença amb la postració dels sacerdots, en lloc de l'acostumat petó inicial. És un gest de veneració especial a l'altar, que està nu, exempt de tot, i que evoca el Crucificat a l'hora de la Passió. Trenca el silenci una tendra oració en què el celebrant apel·la a les misericòrdies de Déu

—«Reminiscere miserationum
tuarum, Domine»— i demana al Pare
la protecció eterna que el Fill ens ha
guanyat amb la seva sang, és a dir,
donant la seva vida per nosaltres.[19]

Una antiga tradició reserva per a
aquest dia la proclamació de la
Passió segons sant Joan com a
moment culminant de la litúrgia de
la Paraula. En aquest relat evangèlic
s'alça la impressionant majestat de
Crist que «es lliura a la mort amb la
plena llibertat de l'Amor».[20] El
Senyor respon amb valentia als que
venen a agafar-lo: «Així que Jesús
digué: “Soc jo”, retrocediren i
caigueren per terra».[21] Més
endavant, el sentim respondre a
Pilat: «La meva reialesa no és
d'aquest món».[22] i per això el seu
guàrdia no lluita per alliberar-lo.
«*Consummatum est*»:[23] el Senyor
esgota fins al final la fidelitat al seu
Pare, i així venç el món.[24]

Després de la proclamació de la Passió i l'oració universal, la litúrgia dirigeix l'atenció cap al *Lignum Crucis*, l'arbre de la Creu: el gloriós instrument de la redempció humana. L'adoració de la santa Creu és un gest de fe i una proclamació de la victòria de Jesús sobre el dimoni, el pecat i la mort. Amb Ell, vencem nosaltres els cristians, perquè «la victòria que ha vençut el món és la nostra fe».[25]

L'Església embolcalla la Creu d'honor i reverència: el bisbe s'apropa per besar-la sense casulla i sense anell; [26] després d'ell, segueix l'adoració dels fidels, mentre els cants celebren el seu caràcter victoriós: «Adorem, Senyor, la vostra Creu, lloem i glorifiquem la vostra Resurrecció. Per aquest arbre ha vingut el goig a tot el món».[27] És una conjunció misteriosa de mort i de vida en què Déu vol que ens submergim: «Algunes vegades renovem el joíós impuls que portà el Senyor a

Jerusalem D'altres, el dolor de l'agonia que acabà al Calvari... O bé la glòria del seu triomf sobre la mort i el pecat. Però, sempre!, l'amor — joiós, dolorós, gloriós— del Cor de Jesucrist».[28]

El Dissabte Sant i la Vigília Pasqual

Un text anònim de l'antiguitat cristiana recull com, condensat, el misteri que l'Església commemora el Dissabte Sant: el descens de Crist als inferns. «Què és el que passa avui? Un gran silenci embolcalla la terra; un gran silenci i una gran solitud. Un gran silenci, perquè el Rei dorm. La terra és temerosa i esglaiada, perquè Déu s'ha adormit en la carn i ha despertat els que dormien des d'antic».[29] De la mateixa manera que veiem descansar Déu al Gènesi al final de la seva obra creadora, el Senyor descansa ara de la seva fatiga redemptora. I és que la Pasqua, que és a punt d'arribar definitivament al

món, és «la festa de la nova creació»: [30] al Senyor li ha costat la vida tornar-nos a la Vida.

«D'aquí a poc temps ja no em veureu, però poc després em tornareu a veure»:[31] això deia el Senyor als Apòstols en la vigília de la seva Passió. Mentre esperem que torni, meditem en el seu descens a les tenebres de la mort, en les quals encara estaven submergits els justos de l'antiga Aliança Crist, amb el signe alliberador de la Creu a la mà, que posa fi al seu somni i els introdueixen la llum del nou Regne: «Desperta, tu que dorms, ja que no et vaig crear perquè estiguessis captiu en l'abisme».[32] Des de les abadies carolíngies del segle viii es propagarà per Europa la commemoració d'aquest gran Dissabte: el dia de l'espera de la Resurrecció, intensament viscuda per la Mare de Jesús, d'on prové la devoció de l'Església a santa Maria els dissabtes;

ara, més que mai, Ella és la *stella matutina*,^[33] l'estrella del matí que anuncia l'arribada del Senyor: el *Lucifer matutinus*,^[34] el sol que ve de dalt, *oriens ex alto*.^[35]

En la nit d'aquest gran Dissabte, l'Església es reuneix en la més solemne de les seves vigílies per celebrar la Resurrecció de l'Espòs, fins i tot fins a les primeres hores de l'alba. Aquesta celebració és el nucli fonamental de la litúrgia cristiana al llarg de tot l'any. Una gran varietat d'elements simbòlics expressen el pas de les tenebres a la llum, de la mort a la vida nova en la Resurrecció del Senyor: el foc, el ciri, l'aigua, l'encens, la música i les campanes...

La llum del ciri és signe de Crist, llum del món, que irradia i ho inunda tot; el foc és l'Esperit Sant, encès per Crist als cors dels fidels; l'aigua significa el pas cap a la vida nova en Crist, font de vida; l'*alleluiapasqual* és l'himne

dels pelegrins en camí cap al Jerusalem del cel; el pa i el vi de l'Eucaristia són prova del banquet escatològic amb el Ressuscitat. Mentre participem en la Vigília Pasqual, reconeixem amb la mirada de la fe que l'assemblea santa és la comunitat del Ressuscitat; que el temps és un temps nou, obert a l'avui definitiu de Crist gloriós: «*haec est dies, quam fecit Dominus*»,^[36] aquest és el dia nou que ha inaugurat el Senyor, el dia «que no coneix ocàs».

[37]

Félix María Arocena

[1] *Missal Romà, Pregària Eucarística III.*

[2] *Jn 13, 1*

[3] *Sant Josepmaria, Amics de Déu, núm. 110.*

[4] Sant Lleó I, el Magne, *Sermo de Passione Domini* 52, 1 (CCL 138, 307).

[5] Cf. *Mt* 21, 9.

[6] *Missal Romà*, Diumenge de Rams en la Passió del Senyor, núm. 1.

[7] *Missal Romà*, Diumenge de Rams en la Passió del Senyor, Col·lecta.

[8] Cf. *Missal Romà*, missa vespertina del Sopar del Senyor, Dijous Sant, Col·lecta.

[9] Francesc, Bula *Misericordiae Vultus*, 11.IV.2015, núm. 7.

[10] *Jn* 10, 17-18.

[11] *Missal Romà*, missa vespertina del Sopar del Senyor, Dijous Sant, Col·lecta.

[12] *Missal Romà*, missa vespertina del Sopar del Senyor, Dijous Sant, *Communicantes* propi.

[13] *Jn* 14, 28; *Jn* 16, 7.

[14] Sant Josepmaria, *És Crist que passa*, núm. 84.

[15] *Missal Romà*, ofertori.

[16] Cf. *1 Co* 11, 23-25.

[17] Cf. *Jn* 15, 13.

[18] Cf. *Jn* 17.

[19] Cf. *Missal Romà*, Celebració de la Passió del Senyor, Divendres Sant, oració inicial.

[20] Sant Josepmaria, *Via Crucis*, X estació.

[21] *Jn* 18, 6

[22] *Jn* 18, 36

[23] *Jn* 19, 30

[24] Cf. *Jn* 16, 33.

[25] *1 Jn* 5, 4

[26] Cf. *Ceremonial de los obispos*, núm. 315. 322.

[27] *Missal Romà*, Celebració de la Passió del Senyor, Divendres Sant, núm. 20.

[28] Sant Josep maria, *Via Crucis*, 14, 3.

[29] *Homilía sobre el grande y santo Sábado* (PG 43, 439).

[30] Benet XVI, *Homilia a la Vetlla Pasqual*, 7.IV.2012.

[31] *Jn* 16, 16

[32] *Homilía sobre el grande y santo Sábado* (PG 43, 462).

[33] Lletania Lauretana (cf. *Si* 50, 6).

[34] *Missal Romà*, Vigília Pasqual, Pregó Pasqual.

[35] Litúrgia de les Hores, Himne *Benedictus* (*Lc* 1, 78).

[36] *Sl* 118, 24.

[37] Cf. *Missal Romà*, Vigília Pasqual,
Pregó Pasqual.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-ad/article/setmana-
santa-ens-va-estimar-fins-al-final/](https://opusdei.org/ca-ad/article/setmana-santa-ens-va-estimar-fins-al-final/)
(01/04/2026)